

Jože Štupnikar

Cerkev – skupnost, ki zdravi

Povzetek: Glede na nov koncept pojmovanja zdravja ima danes pastoralna zdravja pomembne naloge in je neprestano izzvana, da poskuša odgovoriti nanje z ustreznimi načini praktičnega krščanstva. Ob enem se srečuje tudi z velikimi problemi ob služenju bolnim in trpečim. Z evangeljskim duhom in učenjem Cerkve (posebej še zadnjega koncila) se skuša aktivno vključiti v proces zdravljenja in rehabilitacije bolnih in trpečih. Njen glavni cilj je nadaljevanje odrešenjskega procesa, ki ga Cerkev nadaljuje po naročilu Kristusa. Kot celotno pastoralno delo v Cerкви zahteva neprestano teološko poglobljanje ob kontemplaciji, skuša tudi pastoralna zdravja nenehno »brati znamenja časov«, še posebej za pomemben del njenega delovanja, ki je služenje bolnim in trpečim. Na njen razvoj, usmeritev in delovanje, pa je bistveno vplival drugi vatikanski koncil.

Ključne besede: zdravje, odrešenje, krščanska skupnost, pastoralno delo, pastoralna zdravja, novo pojmovanje zdravja, vera, ozdravljenja pri Kristusu, »znamenja časov«, zakrament odrešenja, humanost.

Summary: **The Church as a Healing Community**

In view of the new concept of health, the present responsibilities of health pastoral care are increasingly important and it tries to fulfil them by appropriate measures of practical christianity. At the same time it meets with great problems when serving the sick and the afflicted. In the spirit of the Gospel and of the teaching of the Church (especially of Vatican II), health pastoral care tries to take an active part in the treatment and rehabilitation of the sick and the afflicted. Its main aim is to continue the salvation process Jesus Christ entrusted to his Church. As all pastoral care requires continuous theological reinforcement and contemplation, also health pastoral care tries to »read the signs of time«. Its development, orientation and activity, however, were essentially influenced by Vatican II.

Key words: health, salvation, Christian community, pastoral care, health pastoral care, new concept of health, faith, Christ's healings, »signs of time«, sacrament of salvation, humaneness.

1. Pastoralna teologija in zdravje

1.1 Teologija in pastoralna

Teologija nam govori o Bogu, pravzaprav nam govori o tem, kaj je Bog povedal o sebi. V duhu zadnjega koncila je mesto iskanja, kako se je v zgodovini odrešenja Bog razodeval. V apostolski spodbudi *Dal vam bom pastirjev* se papež ne sprašuje več, ali je pastoralna teologija teološka disciplina, ki aplicira dogmatično teologijo oziroma ekleziologijo v prakso. Jasno podčrta, da je pastoralna teologija kot praktična veda vedno bolj znanstven pogled na Cerkev, ki z močjo Svetega Duha v zgodovini postaja *univerzalni zakrament odrešenja*, kar jasno pove tudi kon-

cil.¹ Cerkev je znamenje in instrument Kristusovega odrešenja, ko označja evangelij, obhaja zakramente in služi s karitas. Cerkev, skrivnostno Kristusovo telo, z znanstveno metodo pristopa k obravnavanju svojega delovanja v svetu in v novih zgodovinskih okoliščinah išče nove oblike pastoralnega dela.²

Bog je izbral svoj način za odrešenje človeštva. Osnovni kriterij za presojo pri delu za življenje v bolj humani skupnosti je učlovečenje Kristusa, ki je odrešil človeštvo s svojo smrtjo in vstajenjem.³ O kvaliteti razprav med teologijo in pastoralko je osnovno vprašanje skladnost med teorijo in prakso. Teologija išče razumske razloge verovanja, ki pa morajo biti »v dialogu« s prakso. Teologija odpira pot verski izkušnji v prakso.⁴

1.2 Pastoralna teologija

Za pastoralno teologijo se uporabljata danes dva termina: pastoralna teologija ali praktična teologija. V pojmu pastoralna so obsežene številne dejavnosti v krščanski skupnosti, ki obdarjena s Svetim Duhom išče v trenutnih danostih možnosti, kako približati odrešenje človeku (tukaj in sedaj).⁵ Pastoralna teologija je teološka veda, ki v veri išče razumske razloge in jih praktično povezuje v svoje delo. Njeno mesto v teologiji se kaže, zgodovinsko gledano, kot kraj, kjer Bog razodeva svoj načrt odrešenja. Mnogi pastoralni teologi pri izdelavi pastoralnih programov poudarjajo tri faze, ki so pri tem pomembne: kairološka, kritična in operativna.⁶

Pomembno je, da pri tem odkriva poti, po katerih se duh evangelija prenaša v prakso in postaja življenjski stil članov občestva. Cerkev in tudi teologija je dolžna »preiskovati znamenja časov in jih razlagati v luči evangelija«.⁷

1.3 Pastoralna zdravja

V ožjem pomenu jo opredelimo kot skrb Cerkve za bolnike, kot integralni del pastoralne dejavnosti Cerkve. »Dejansko je Cerkev skozi stoletja močno čutila, da je služenje bolnikom in trpečim sestavni del njene-

¹ Prim. C 48.

² Prim. R. Latourelle, *Teologia scienza della salvezza*, Citadella, Assisi 1992, 141-142.

³ Prim. Janez Pavel II., *Incarnationis mysterium*, 29. november 1998, št. 1, (bula za obhajanje jubileja 2000).

⁴ Prim. S. Lanza, *Introduzione alla teologia pastorale*, Queriniana, Brescia 1989, 141.

⁵ Prim. R. Tonelli, *Pastorale giovanile*, LAS, Roma 1987, 16.

⁶ Prim. S. Lanza, *n. d.*, 186-193.

⁷ CS 4.

ga poslanstva in ne samo da je pospeševala razcvet različnih del usmiljenja med kristjani, ampak so iz njenega naročja izšle tudi številne redovne skupnosti z namenom pospeševanja, organiziranja in izboljšanja pomoči bolnikom. S svoje strani so misijonarji pri svojem evangeljskem poslanstvu vedno združevali oznanjevanje Vesele novice z nego in skrbjo za bolnike.⁸ Mnogi danes pastoralno bolnikov razumejo kot duhovno skrb za bolnike v bolnišnicah, ki jo opravljajo bolniški duhovniki. Pri pozornem proučevanju izsledkov antropoloških ved v zadnjem času vidimo, da se je pojem zdravja precej spremenil. »Skozi stoletja je Cerkev poudarjala skrb za bolnike z izkazovanjem karitativnih drž v odnosu do bolnikov. Ob tem so se rojevale razne redovne in bratske skupnosti, ki so se posvečale izključno skrbi za bolnike. Gradile so se bolnišnice in sirotišnice ter zavetišča za uboge in trpeče. Danes se Cerkev zaveda, da je njena prva pastoralna naloga skrb za ohranjanje in promocijo zdravja. V tem pogledu se nato vključuje v skrb za tiste, ki se zdravijo in so v fazi rehabilitacije.«⁹

Pastorala bolnikov danes ne skrbi le za hospitaliziranega bolnika, temveč je pozorna na vse, ki so vključeni v njegovo zdravljenje; vse bolj jo zanima razmerje bolezen – zdravje, kako ohranjati zdravje, v kar vključuje preventivo, promocijo in razvoj novih pozitivnih moči pri posamezniku.

Veliko let so teološki priročniki pastoralne medicine za cilj svojemu delu postavljali *cura animarum*. Pri tem je bila v ospredju skrb za podeljevanje zakramentov in molitev. Takšno pojmovanje je bilo logična posledica razumevanja človeka in verske prakse pri bolnikih. Na vse to pa je vplivala tudi kultura, medicinska doktrina in teološka refleksija.

Danes v pastoralni bolnikov kot prvo nalogo postavljamo evangelizacijo in katehezo, ki sta uvod v obhajanje zakramentov, kar bolniku pomaga razumeti svoj položaj. Humanost v skrbi za bolnike je drug temeljni poudarek. Tu se odpirajo mnoga moralna vprašanja, ob katerih se znajde bolnik, pa tudi svojci in zdravstveni delavci. Tukaj se pastoralna skrb in delo močno razširi: vključeni so bolnikovi svojci in zdravstveni delavci. Pastoralna zdravja (pastoralna bolnikov) ima za svoj cilj večanje zdravja v skupnosti. V teološkem pogledu se nam tu odpirajo pomembna vprašanja zdravja, trpljenja, bolezni in tudi smrti. Ta vprašanja postavljajo velike izzive za pastoralno delo. Če nanje ne skušamo odgovorjati, postane toga.

⁸ Janez Pavel II., *Dolentium hominum*, Motu proprio, 11. februar 1985, 1. S tem apostolskim pismom je ustanovil Papeško komisijo za pastoralno zdravstvenih delavcev. 28. 6. 1988 se je z reformo vatikanske kurije *Dobri pastir* preimenovala v Papeški svet za pastoralno zdravstvenih delavcev. Ta se je pred nekaj leti, glede na novo pojmovanje zdravja, preimenoval v Papeški svet za pastoralno zdravja.

⁹ A. Pangrazzi, *Pastorale della salute. Il guaritore ferito*, v: *Il Regno* 10 (1998), 151.

Če hoče Cerkev res postati mesto zdravja, to zanjo pomeni, da se mora nenehno odpirati iskanju, kako »biti v polnosti«, kar teološko že pomeni hrepenenje po odrešenju, ki je življenje v polnosti. Kristusov dar, ki nas vse kliče, da drug drugemu služimo v iskanju ozdravljenja.¹⁰

Vera pomaga, da v procesu zdravljenja živijo čim bolj polno. Mislim, da je potreba pastorale zdravja danes poglobljati prav v tej smeri.

1.4 Teološki odgovor za danes

Postavljajo se nam mnogo vprašanja, kako odgovoriti na osnovna vprašanja, kako živeti polno življenje in sporočiti, kako je možno ozdraviti. Ozdravljenje še ne pomeni odrešenja. Za kristjana je odrešenje stanje osvobojenosti vsake slabosti in zla. Je izkušnja občutja, ko ozdravlja Bog. Odrešenje se pri posamezniku pokaže znotraj popolnosti bitja. Služenje v pastoralni zdravja posamezniku pomeni skrb za človeka, ki je zaznamovan v svoji notranjosti, celovitosti, identiteti, v prepričanju, da besede križ in Kristusovo vstajenje človeka v kaki situaciji ne nagovarjajo več. Ostaja brez upanja, Bog je zanj daleč. Z učlovečenjem Besede »ostaja Duh vedno v zgodovini prisoten v 'mesu'« in je zato naloga nas kristjanov »neprestano iskanje nevidnega križanega, ki še naprej opravlja delo odrešenja v svetu in kristjani naj bi bili njegovi pričevalci.«¹¹

Jezus je Beseda, ki odrešuje. V to je vključeno tudi ozdravljenje, ki posamezniku odpira pot naprej. Hodil je iz kraja v kraj in ozdravljaval vse, kar je bilo pod hudim duhom (prim. Apd 10,38). Jezus različne bolezni na različne načine ozdravi – odstrani, ko skrbi za bolne, jih spremlja, je z njimi v odnosu, jih odrešuje greha. Njegovo delo tako postaja stalno v službi odrešenja človeka, kjer se razodeva polnost življenja v ljubezni brez meja, za vse ljudi.

Ozdravljenje v Svetem pismu, točneje v evangeliju, tako zaobjame celega človeka. Ozdravljenec se čuti tudi notranje »zdrav«, vanj se nasedi mir, je spravljen s seboj, Bogom in sočlovekom. Cerkev je poklicana, da odpira človeku to možnost, da vstopi v proces odrešenja. Cerkev je mesto, kjer se neprestano ponavlja čudež ozdravljenja pri posamezniku, ko se približuje harmoniji, ko išče zdravje, kjer se mu obnavlja smisel življenja in bogastvo odnosov, ki jih na novo gradi.¹²

V zdravstvu se danes srečujemo z mnogimi stiskami in težkimi vprašanji, ki tarejo človeštvo. Zdravstvo postaja križišče, kjer se življenje razodeva v vsej svoji dramatičnosti in ob tem odpira težka življenjska vprašanja.

¹⁰ Prim. Y. Congar, *La Chiesa sacramento di salvezza*, Queriniana, Brescia 1982, 72.

¹¹ J. B. Metz, *Sulla teologia del mondo*, Queriniana, Brescia 1969, 13-14.

¹² Prim. P. M. Zulehner, *Teologia pastorale*, Queriniana, Brescia 1992, I, 91.

Za krščansko skupnost zdravilna razsežnost v svojem delovanju ni le zapoved od Gospoda, temveč obveza, da v staro vnaša novo, v jeziku, ki je sprejemljiv današnjemu človeku, da odgovarja na njegova vprašanja in njegova iskanja. Papež v okrožnici *Vera in razum* poudari, da se mora danes v teologiji v človeški govorici utelešati Božja govorica.¹³ Kristusova zdravilna Beseda se izraža v naših zdravilnih odnosih, naših dejanjih in skrbi, kot njegova ljubezen. Tako postajamo uporabno orodje v Božjih rokah.

Vprašanje zdravja pri bolniku je povezano s celovito osebnostjo, s skupnostjo, ki gradi zdravilne odnose in tako dobiva tudi ekumensko razsežnost, kjer se različne Cerkve in veroizpovedi ne samo srečujejo, temveč postajajo mesto odprtega dialoga.

2. Vprašanje zdravja in kriteriji za pastoralno delovanje

2.1 Novo pojmovanje zdravja je vprašanje spremembe mišljenja

Pastoralno delo mora temeljiti na poznavanju (*hic et nunc*) področja, na katerem poteka. Koncil pravi: »Za izvrševanje te naloge je Cerkev v vsakem času dolžna preiskovati znamenja časov in jih razlagati v luči evangelija. Tako more potem na vsakem rodu prilagojen način odgovarjati na večno vpraševanje ljudi o smislu človekovega sedanjega in prihodnjega življenja in o njunem medsebojnem odnosu. Treba je torej spoznati in razumeti svet, v katerem živimo, ter njegova pričakovanja ...«.¹⁴

Nova spoznanja znanosti odpirajo nov pogled na zdravje. V njem se povezujejo biološke, psihične, duhovne in socialne razsežnosti človeka, ki se odražajo v njegovem življenjskem okolju. Posledično se spreminja tudi pristop k razumevanju bolezni, ki ni le v obolevnosti v smislu organskega, temveč je nekaj eksistencialno slabega. Bolezen lahko spremeni tudi način življenja, spremeni lestvico vrednot, življenjsko okolje ... Cerkev s svojimi metodami, ki morajo biti v skladu z Njegovo zapovedjo, uresničuje Božjo »občutljivost« do človeškega trpljenja.

Zdravje je občutljiva točka v življenju sodobnega človeka. Za zdravje in lepoto telesa je pripravljen marsikaj storiti. Bolezen, invalidnost, starost so sovražniki, ki jih skuša na vse možne načine obvladovati. Stara definicija SZO vidi zdravje v odsotnosti fizične, psihične in socialne bolezni. Tudi pojem zdravja se danes spreminja. Zdravje se velikokrat prikazuje enostransko, kar onemogoča nek širši horizont in odprtost dialogu. Vse preveč se zdravje meri po statističnih uspehih medicinskih metod zdravljenja. Tudi fizično neozdravljenje, invalidnost in starost je izziv za iskanje »biti zdrav«, v harmoniji s sabo, soljudmi in Bogom.

¹³ Janez Pavel II., *Vera in razum*, Družina, Ljubljana 1999, 94.

¹⁴ CS 4.

Zdravje posameznika je dinamičen proces, ki v življenju, ki ga spremljajo številne izkušnje (veselja in trpljenja), piše svojo zgodovino. Sposobnost osebe, da se v primeru bolezni in trpljenja z njim spoprime, je temeljnega pomena za njeno prihodnost.¹⁵

Danes v svetovni statistiki beremo, da v deželah v razvoju v večji meri obolevajo ljudje za nalezljivimi boleznimi, bogati Zahod pa za kroničnimi boleznimi srca in presnove. Problemi nastajajo tudi zaradi nepravilne delitve življenjskih dobrin, ki zagotavljajo možnosti za zdravo življenje. Sodobnemu človeku zdravje veliko pomeni in zaupa sodobni medicini. Morda se premalo zaveda, da človeško telo ni stroj.

Zdravje postaja cilj, ki ga človek v življenju zasleduje. Družba preveč vidi zdravje kot »biti močan, zdrav, mlad, lep«, zato je razumljivo, da razume bolezen kot tragedijo, ki nima smisla.

Vedno bolj se uveljavlja »medicina želja«, ki ima za cilj boljšo kvaliteto življenja, ki ne izključuje duhovne komponente. Dobro počutje in kvaliteta življenja pa ne vključuje osnovne polnosti absolutne kvalitete v eshatološki razsežnosti. Ne upošteva omejitev, nepopolnosti, nedovršenosti v uresničevanju človeka. Išče zgolj polnost dobrega počutja, ki ga razume predvsem kot odsotnost bolezni. Zato ni alternativa medicini.

Takšno razmišljanje, ki ima pred seboj samo eno vrednoto, v tem primeru zdravje, in izključuje življenje, povezano z jokom, različnimi težavami, slabim, fizičnimi boleznimi in psihičnimi težavami, je izgubilo pravi pogled na smisel življenja.¹⁶

2.2 Izziv za verujoče

Cerkev je poklicana, da na težave ljudi odgovarja v »jeziku Svetega Duha«. Vprašanja glede zdravja se ne pojavljajo samo v samem zdravstvu, temveč v različnih življenjskih okoliščinah. Vse to je za Cerkev izziv za iskanje teološko-pastoralnih odgovorov v Resnici evangelija. To je njena odgovornost do posameznika in celotne skupnosti. Ne le izkušnja bolezni in trpljenja, tudi iskanje zdravja v vseh človekovih razsežnostih, med katerimi je pomembna duhovna, je danes izziv za pastoralno teologijo. Že antropološko gledano je vprašanje zdravja in njegovega pomena zanimivo. S teološkega vidika pa se nam zdravje kaže v luči Božjega načrta, v luči odrešenja in razodetja Jezusa Kristusa.

¹⁵ Prim. Cornelius J. van der Poel, *La sofferenza come ben-essere. Una sfida che si può vincere*, Ed. Paoline, Milano 1998.

¹⁶ A. N. Terrin, *Il sacro off limits, L'esperienza religiosa e il suo travaglio*, EDB, Bologna 1995, 251.

¹⁷ Prim. Janez Pavel II., *Discorso ai Vescovi della Conferenza episcopale dei Paesi Bassi in visita »ad limina«*, v: *L'Osservatore Romano*, 11-12 januar 1993, 15.

¹⁸ CS 11.

Biblija imenuje čas odrešenja *kairos*. Nujno je, da kristjani v vsakem trenutku poznamo odprte možnosti za *kairos* in to vključimo v svoja pastoralna prizadevanja, meni papež.¹⁷ Prepoznavanje kairološke dimenzije v pastoralni teologiji pomeni, da poskušamo z vso pozornostjo v posameznih dogodkih v luči vere razbrati pot k Bogu (prim. Lk 12,54-57).

»V prežetosti z vero, da mu je dano vodstvo Gospodovega Duha, ki napolnjuje vesoljstvo, si Božje ljudstvo prizadeva, da v dogodkih, zahtevah in težnjah, ki jih je deležno skupaj z ostalimi ljudmi naše dobe, razloči, katera so v vsem tem prava znamenja Božje navzočnosti ali Božjih namenov.« Tako človekovo poklicanost razume koncil.¹⁸ To pa konkretno pomeni, da Cerkev razumevanje termina »znamenja časov« v spoštovanju človekovega življenja nenehno pogloblja, jasni in bogati.

Janezovi učenci so Jezusa spraševali, ali je on resnični Mesija (prim. Mt 11,1-6). Tudi Cerkev se danes podobno sprašuje ob analizi vrednotenja svojega dela. Cerkev danes želi slediti Kristusu in tudi poglobljeno odgovoriti na vprašanja o zdravju, ne da bi pri tem izključevala oznanilo miru in odrešenja. To je njen kriterij za prakso. Obdobja kriz in s tem v zvezi vprašanj, ki jih prinašajo, analizira in pojasnjuje z očmi vere, oprta na Sveto pismo in išče nove možnosti za svoje poslanstvo. Pri tem pa se zanaša na pomoč od zgoraj in je posebej pozorna na najbolj uboge.

Zdravje in odrešenje sta med seboj poveza. V teološkem pogledu je zdravje tudi hrepenenje po odrešenju. Podobno misli Avguštin v znanim stavku, kjer meni, da se človek dokončno umiri le v Gospodu.

Zdravilno poslanstvo Cerkve, ki ji ga je zaupal Kristus, je njena skrb za bolne, za tiste, ki bolnikom služijo, in vse, ki odkrivajo to novo pojmovanje zdravja. Pastoralna zdravja sledi temu cilju v svojem delovanju.¹⁹

2.3 Jezusov zgled in njegova zapoved Cerkvi

Dva vidika Jezusovega javnega delovanja v evangeliju stopata v ospredje: oznanjevanje Besede in ozdravljenje bolnikov. Ob oznanjevanju se je njegova Božja narava potrjevala z močmi, čudeži in znamenji (prim. Apd 2,22). Ozdravljal je vsako bolezen in vsako slabost (prim. Mt 9,35). Apostolom naroča, ko oznanjajo Božje kraljestvo, naj ozdravljajo bolnike, mrtve obujajo, gobave očiščujejo in demone izganjajo (prim. Mt 10,7-8). In zopet na drugem mestu: Božje kraljestvo je blizu, je oznanilo ozdravljenim bolnikom (prim. Lk 10,9). Kristus skrb za bolnike nadgrajuje z oznanilom o Božjem kraljestvu, v katerem se posebej razodeva usmiljenje. Evangelisti uporabljajo besedo *therapeuein* (36x), ki pomeni skrb, bolj pogosto kot ozdravljenje. Zato Jezusovo dejavnost razumemo

¹⁹ Prim. C. Vendrame, *La guarigione dei malati come parte integrante dell'evangelizzazione*, v: *Camillianum* 3 (1991), 27-39.

lahko bolj kot služenje in skrb.²⁰ Ko ozdravi ženo, ki je trpela zaradi krvavitev, v to dejanje vključuje tudi dar odrešenja (prim. Mr 5,34). Ko Jezus govori o Božjem kraljestvu, odrešuje človeka v celoti v njegovih odnosih z Bogom, samim seboj in z drugimi. V jeziku Janezovega evangelija prinaša polnost življenja za človekovo zdravje in dobro počutje.²¹ »Znamenja«, ki jih je Jezus uporabljal pri bolnikih, so v pogledu vere in ljubezni do sočloveka, uresničeni Božji darovi naklonjeni posamezniku.

Pomenljiva je v tem pogledu ozdravitev gobavca. Ko se Jezus vrača, obdan z množico, z gore pristopi gobavec, rekoč: »Gospod, če hočeš, me moreš ozdraviti«. Jezus se ga dotakne in reče: »Hočem, bodi ozdravljen!«. In gobavost je izginila (prim. Mt 8,1-3). Postavlja se nam vprašanje, kaj to pomeni za nas, za našo pastoralno prakso. Jezus je ozdravljal, ker je bil Božji Sin. Njegovo srečanje z gobavcem je bilo odrešilno in zdravilno hkrati. Povrnili mu je tudi socialni status. Ne smemo pa spregledati, da mu je bila prav po tem čudežu ozdravljenja dana polnost življenja tudi v smislu njegovega odnosa do Boga.

Kristusovo delovanje je merilo početja kristjanov. Učencem je naročil, naj delajo, kot je delal on. Kot sodelavci in tisti, ki nadaljujejo služenje človeštvu, prav tako oznanjajo Božje kraljestvo in skrbijo za bolnike. Obe nalogi sta tesno povezani med seboj in sta zapoved poslanstva. Vendar ne smemo spregledati, da je ta naloga pod neprestanim vodstvom univerzalnega »specialista«. Tudi naše pastoralno delo je v njegovih rokah.

2.4 Rešitev vprašanja

Cerkev se je vedno zavedala misijonskega poslanstva, ki ga ima pri povrnitvi zdravja. Zanimiva je zgodba o ozdravljenju hromega v Apostolskih delih. Peter in Janez sta šla molit v tempelj. Pred tempeljskimi vrati je bil kot vedno hrom človek, ki je prosil miloščine. Peter mu reče, naj ju pogleda. Mož se ozre, misleč, koliko bo dobil. Toda Peter ga preseneti. V imenu Jezusa Kristusa mu da, »kar ima«. Besede in dotik Petra – »vstani in hodi« ga ozdravijo. Ko vstane, hvali Boga (Apd 3,1-8).

Po zgledu Kristusa in v poslušnosti poslanstvu je apostolska skupnost posebej pozorna do bolnikov in ubogih in ponavlja besede in kretnje Učenika v moči edinosti in vere vanj. Vero v Vstalega, ki jo ima Cerkev, dopolnjuje z dejanji Kristusa v njegovem imenu. Ko razmišljamo o ozdrav-

²⁰ A. Vanhoye, *La vita consacrata nel mondo della salute. Fondamenti biblici, v: La vita consacrata nel mondo della salute: gesto e annuncio del Vangelo della misericordia*, Atti del Convegno del Camillianum, Roma 29-30 marzo 1993, Quaderni di Camillianum 4, 25-26.

²¹ R. Fabris, *Biblia e mondo della salute, v: Dizionario di teologia pastorale sanitaria*, Ed. Camilliane, Torino 1997, 127.

ljenju hromega pri Lepih vratih, vidimo, da se je to izvršilo v poslušnosti in predanosti Kristusovim zapovedim: oznanjujte in ozdravljajte. Živa apostolska skupnost z Vstalim ponavlja svojo resnično sposobnost ozdravljenja. Kot obhajajo spomin daritve v evharistiji, tako posnemajo tudi spomin na mesijanska znamenja. Posnemajoč znamenja Jezusa Kristusa v njegovem imenu, Peter v preroški veri v Gospoda ozdravi hromega.²²

Lahko se vprašamo, kakšen način pastoralnega dela bi bil primeren za naš čas. Če se vprašanj in reševanja problemov lotimo parcialno, odrekamo posamezniku pravico, da ga poslušamo in jemljemo resno.²³

Razumevanje zdravja je večkrat povezano z izkušnjo bolezni in trpljenja. Ali je Peter hromemu odgovoril v skladu z njegovim pričakovanjem? Odgovor nam osvetli Janez Pavel II. v okrožnici *Evangelij življenja*, ko govori o evtanaziji: »Vprašanje, ki vstaja v srcu človeka ob zadnjem soočenju s trpljenjem in smrtjo, zlasti kadar je v skušnjavi, da podleže obupu, ki ga tako rekoč uniči, je predvsem vprašanje družbe, solidarnosti in podpore v preizkušnji. To je klic po pomoči za upanje, kadar odpove vse človeško upanje.«²⁴ Vprašanje evtanazije je kompleksno in odgovor ni samo v teološko-moralnem in psihološko-svetovalnem pristopu. Odgovor je v dialogu teoloških kriterijev, kjer se besede uresničijo v dejanjih in odnosih do človeka. Mnoge zahteve so prošnje po minimalni človeški pozornosti in ne toliko po resnični evtanaziji.²⁵

Vprašanje evtanazije ni le vprašanje težko bolnega, temveč tudi vseh tistih, ki strokovno in drugače skrbijo zanj. Ob umirajočem se izogibamo različnih oblik strahu in s tem nekako fizično bolnika osamimo, ker se ne pogovarjamo odkrito in po resnici. Naši odnosi so paralizirani, pomoč je zgolj tehnične narave. Bojimo se smrti, žalovanja, trpimo. Rešitev je, da odkrito spregovorimo o občutjih in iščemo možne odgovore v terapevtskem, socialnem in pastoralnem pogledu. Pastoralna dejavnost, ki želi izpolniti pričakovanja ob težkih problemih v zdravstvu, mora »razbrati« bistvo problemov, da lahko pomaga pri njihovi razrešitvi.

3. Cerkev krepi zdravje ljudi

3.1 Cerkev je vesoljni zakrament odrešenja

Zdravje se nam kaže v različnih oblikah. Krščanska skupnost je poklicana, da bistveno prispeva h krepitvi zdravja in celovitosti odrešenja

²² Prim. E. Brescanin, *Unizione degli infermi*, v: *Dizionario di teologia pastorale sanitaria*, 1344.

²³ Prim. R. Tonelli, *Per la vita e speranza, Un progetto di pastorale giovanile*, LAS, Rim 1996, 18.

²⁴ Janez Pavel II., okrožnica *Evangelij življenja*, Družina, Ljubljana 1995, 67.

²⁵ R. Canestrari, *Il desiderio di morte nel paziente ospedaliero*, v: *Zeta*, 1 (1986), 35.

posameznika. Zadnji koncil opominja: »Saj je Cerkev v Kristusu nekaj zakrament, to je znamenje in orodje za notranjo zvezo z Bogom in za edinost vsega človeškega rodu.«²⁶ Kristus Cerkev »nenehno vzdržuje kot vidno družbo, po kateri na vse razliva resnico in milost ... Zato jo po analogiji lahko primerjamo skrivnosti učlovečene Božje besede. Kakor namreč Božja beseda privzeto človeško naravo, ki je z njo neločljivo združena, uporablja kot živ organ odrešenja, tako uporablja za rast telesa (prim. Ef 4,16), socialno organizacijo Cerkve, Kristusovega Duha, ki oživlja. Kristusa je poslal Oče zato, 'da bi oznanil blagovest ubogim, ... ozdravil nje, ki so potrtega srca' (Lk 4,18), da bi 'poiskal in zveličal, kar je izgubljenega. (Lk 19,10). Podobno Cerkev obdaja z ljubeznijo vse tiste, ki jih tare človeška slabost, še več, v ubogih in trpečih spoznava podobo svojega ustanovitelja, ubogega in trpečega; zelo si prizadeva za lajšanje njihove bede in želi služiti Kristusu v njih.«²⁷

Teologija zakramentov odpira jasne povezave v krščanskem pogledu odrešenja, tako glede zdravja kot tudi z ozirom na bolnika, kjer daje upanje na ozdravljenje. V Svetem pismu je misel o zakramentu odrešenja povezana s Kristusom, ki po Cerkvi in v njej odrešuje in ozdravlja. Cerkev je poslana k ljudem z darom odrešenja od Očeta po Kristusu v Svetem Duhu za odpuščanje grehov, po smrti pa za deležnost večnega življenja in veselja v Sveti Trojici. To odrešenje je posamično in skupno hkrati, duhovno in časno. Ta polnost odrešenja, katerega pomemben poudarek je eshatološki vidik, je namenjena človeku v celovitosti njegovih razsežnosti.²⁸

Zakramentalna znamenja, ki jih uporablja Cerkev, imajo v sebi značaj polnosti Kristusovega odrešenja. Uresničujejo odrešenje in se v zdravju kažejo v globoki povezanosti z odrešenjem.

V teološkem razpravljanju je bolj jasen pogled na »bolezen – zakramenti – odrešenje«, manj je govora o »zdravju – zakramentih – odrešenju«. Zdravje je teološko osnovnejši pojem kot bolezen. Pri Kristusu je odrešenje odprto zdravju in zdravje odrešenju. Evangelij oznanja zdravje kot odrešenje in je odrešenje obenem polnost zdravja pri človeku.

Zakramentalna znamenja so za vernega mesto zajemanja iz polnosti življenja in v njem vzbujajo tudi hrepenenje po polnosti odrešenja. Dogodek odrešenja z ozdravljenjem je po zakramentalnih znamenjih nova eksistenčna moč, ki nas rešuje greha, prinaša polnost Duha in se tako v celoti udejanja. V tem smislu lahko govorimo, da je zakramentalna milost za celostno zdravje in odrešenje. Pastoralna zdravja je sestavni del

²⁶ C 1.

²⁷ C 8.

²⁸ Prim. S. Panizolo, *Chiesa sacramento di salvezza*, v: *Dizionario di teologia pasorale sanitaria*, 189.

v poslanstvu odrešenja, ki ga Cerkev ima, in zakramenti to vidno ponazarjajo.²⁹

Zdravilno delovanje Cerkve se kaže ne le v karizmatičnem smislu, temveč tudi v obhajanju zakramentov. To novost poudarja tudi zadnji koncil. V obhajanju zakramentov in oznanjevanju evangelija Cerkev nadaljuje Kristusovo odrešenje: »Gospod Jezus Kristus, zdravnik naših duš in teles, on, ki je odpustil grehe mrtvoudnemu in mu vrnil telesno zdravje, je hotel, da njegova Cerkev v moči Svetega Duha nadaljuje njegovo delo ozdravljanja in odreševanja tudi pri svojih lastnih udih.«³⁰ V tem pogledu Cerkev poleg zakramenta sprave in zakramenta bolniškega maziljenja še na poseben način z udeležbo in prejemanjem euharistije po Kristusu vabi zdrave in bolne k srečanju v zavezi in v skupnosti.³¹

V središču teološkega razmišljanja je gotovo skrivnost človeškega trpljenja in biblično sporočilo o Kristusovi smrti in trpljenju. Kristjani so poklicani, da to skrivnost živijo, ker je del stvarnosti tega sveta. V skrivnosti Vstajenja pa smo že ozdravljeni in rešeni vsakega zla. Naloga teologije je da išče načine, kako to skrivnost z razumom in vero prenesti v praktično življenje krščanskih skupnosti. To je še posebej naloga teologije zdravja. Potreben je odprt dialog, ki upošteva hrepenenje človeka po odrešenju in se zato odpira delovanju Duha. Ob soočenju z lastno omejenostjo se kristjani prizadevamo za rešitev od zla in od greha.³²

3.2 Evangelij in odrešenje

Cerkev kot zakrament odrešenja nadaljuje proces odrešenja z oznanjevanjem in obhajanjem zakramentov. Odrešenje zaobjema tudi promocijo humanosti. To pomeni, da je naloga kristjanov, da v družbo vnašajo elemente odrešenja. »... osvetliti jih hoče z lučjo, zajeto iz evangelija, in dati človeškemu rodu na voljo tisto odrešensko moč, ki jo Cerkev sama ob vodstvu Svetega Duha prejema od Ustanovitelja.«³³

Kristus je prišel, da bi imeli vsi življenje v polnosti (prim. Jn 10,10). V življenju Cerkve mora biti vidna: »polnost daru, milost, ki je za človeka in njegovo poklicanost. V teologiji zakramentov je možno prepoznati tudi karitas, ki v skrbi za zdravje odpira v Cerkvi pot služenja za odrešenje.«³⁴

²⁹ Prim. C. Rocchetta, *Sacramenti*, v: *Dizionario di teologia pastorale sanitaria*, 1063-1073.

³⁰ KKC 1421.

³¹ E. Brescanin, geslo: *Penitenza – Riconciliazione. Unizione degli infermi*, R. Gerardi, geslo: *Eucaristia*, v: *Dizionario di teologia pastorale sanitaria*.

³² Prim. R. Tonelli, *Per la vita e la speranza. Un progetto di pastorale giovanile*, 18.

³³ CS 3.

³⁴ C. Rocchetta, *Sacramenti*, v: *Dizionario di teologia pastorale sanitaria*, 1073.

Evangeljsko oznanilo, ki je odrešensko, vedno prinaša ljubezen do trpečega kot prednostno držo. Oznanilo in odnos do trpečega se ne razlikujeta. Jezusova ozdravljenja v službi oznanjevanja so znamenja odrešenja. Oznanjevanje v pastoralni zdravja za krščansko skupnost ni nek privesek njene pastoralne skrbi za ljudi, temveč je v njeno delovanje integralno vključeno tako, da je evangelij v praksi. Prisotnost v bolniški postelji in delo ob njej oznanja Boga, ki ljubi, ki skrbi, tolaži in vabi na pot odrešenja.

V skrbi se pokaže upanje, ki ga ustvarjajo mnogi zdravstveni in pastoralni delavci, ki so »mostovi«, ki odpirajo presežnostni pogled. V njem je Bog, ki spremlja, je solidaren v trpljenju in objema človeka. Verovati pomeni podati se v čudovito avanturo igre večnostnih odnosov, kjer je zastojnost Očeta, ljubezen in hvaležnost Sina, vera, svoboda Duha, upanje.³⁵ V skrbi za bolnike se upanje napaja v ljubezni (prim. 1 Pt 3,15). Upanje z ljubeznijo preustvarja svet za služenje človeku.

Mnogi zdravstveni delavci v svojem delu posnemajo Kristusa v ljubezni do bolnikov, ki ni le v ljubezni za ozdravljenje in tolažbi, temveč velikokrat brez besed »čudež« ozdravljenja, ki je v moči Kristusove Cerkve. V teh terapevtskih držah in zaupanju v njihovo delo Cerkev dobiva verodostojnost na področju zdravstva.³⁶

Zdravstveni delavci so poklicani, da vsak dan na novo »razberejo« iz prilike o usmiljenem Samarijanu, kakšen odnos naj imajo do bližnjega pri svojem delu. Njihovo poklicno služenje življenju je resnična terapevtska drža. Tako postajajo Božji sodelavci v vračanju zdravja bolnemu telesu. V tem se pokaže veličina njihove vere v Boga, ko ljubeče sprejemajo življenje, zlasti kadar je to slabotno in bolno.³⁷ Poklic kristjana in poklicno delo v zdravstvu nista v nasprotju, temveč se dopolnjujeta. Poklicno delo se tu povezuje z nalogo poslanstva za odrešenje. Tako se bolniku odpira možnost, da se v sebi harmonično uglaši in tako v veliki meri zmanjša nevarnost hospitalizma in anksioznosti.³⁸

Bolezen in zdravje sta odvisna od mnogih faktorjev. Zdravljenje je neke vrste mozaik različnih dejavnosti. Za celovito in dobro zdravljenje je potrebno timsko delo. Kristus nas uči na poti odrešenja. Veri, ki se hrani z zakramentalnimi milostmi, je pridružena odgovornost posameznika. Kristus nam torej ni naročil, naj delamo čudeže. Zaupal nam je, da

³⁵ S. Natoli, *Delle cose ultime e preultime. Un dialogo*, Mondadori, Milano 1997, 18 in 86.

³⁶ Prim. D. Tettamanzi, *Chiesa e salute, v: Progettualità ecclesiale nel mondo della salute*, Salcom, Brezzo di Bedero 1995, 87.

³⁷ Prim. Papeški svet za pastoralo zdravstvenih delavcev, *Listina zdravstvenih delavcev*, Družina, Ljubljana 2000, 4 in 5.

³⁸ J. Alvarez Gomez, *L'assistenza ai malati nella storia della Chiesa, v: Dolentium hominum* 31 (1996), 45-47.

pri svojem delu uporabljamo »znamenja«³⁹ za vso človeško skupnost, ki jo je Kristus izbral za odrešenje.

3.3 »Zedinjenje v počlovečenju«

Danes pogosto slišimo, da je v zdravstvu in nasploh v družbi premalo humanosti. Tehnika in etika se premalo povezuje in dopolnjuje. Posledica so nehumani odnosi in postopki v zdravljenju in obravnavanju človeka – bolnika. Humanost v pastoralni zdravja postaja mesto za evangelizacijo krščanskega razumevanja in pogleda na človeka.⁴⁰

Napake pri ravnanju z bolnikom so pri zdravstvenih delavcih pogosto povezane s premajhno etično pripravo in vzgojo za ta poklic. Pozornost v medsebojnih odnosih in subjektivno vrednotenje bolnika sta točki, kjer največkrat prihaja do napak. Bolnik mora čutiti, da je obravnavan kot subjekt kljub moderni in učinkoviti tehnologiji v postopkih diagnosticiranja in terapije.⁴¹

Cerkev budno spremlja življenje v svetu: »Veselje in upanje, žalost in tesnoba ljudi, posebno ubogih in vseh kakorkoli trpečih, je hkrati tudi veselje in upanje, žalost in tesnoba Kristusovih učencev. In ničesar resnično človeškega ni, kar bi ne našlo odmeva v njihovih srcih.«⁴² Humanost, katere glasnik je Cerkev v pastoralnem delovanju, išče temelje v kristologiji in antropologiji.

Izkušnja boleznin in spremljajočega trpljenja ter porušeni odnosi v komunikaciji vodijo k drobljenju v procesu zdravljenja. Kako povezati terapevtski proces? Bolnik občuti razdvojenost, negotovost, nima notranje trdnosti, opore.⁴³

Med faktorji, ki povečujejo nehumanost v zdravstvu, je tudi kriza etičnih vrednot, kar ima za posledico disharmonijo duhovnosti subjekta. Antropološke danosti, resnica stvarjenja po Božji podobi, spoštovanje človekovega dostojanstva, lestvica vrednot in odprtost za presežnost nam pomagajo, da se bolniku laže približamo.

V promociji humanosti se moramo zavedati, da je bolnišnica zaradi bolnika in ne bolnik zaradi bolnišnice. Bolnik je središče, kateremu mora biti podrejena organizacija in delo v bolnišnici. Prav tako so osrednjega

³⁹ Prim. F. Alvarez, *El Evangelio, fuente de vida en el mundo de la salud y la enfermedad*, v: *Camillianum* 11 (1995), 46.

⁴⁰ Prim. A. Brusco, *Umanità per gli ospedali. Prospettive pastorali*, salcom, Brezno di Bederò 1983.

⁴¹ Prim. L. Pinkus, *Senza radici? Identità e processi di trasformazione nell'era tecnologica*, Borla, Roma 1998, 147.

⁴² CS 1.

⁴³ L. Sandrin, A. Brusco, G. Policante, *Capire e aiutare il malato*, Ed. Camilliane, Torino 1989, 9-64.

pomena tudi zdravstveni delavci, pred ekonomskimi in političnimi problemi, ki danes velikokrat silijo v ospredje. Ti problemi danes včasih povzročajo pri bolnikih in tudi osebjem večji stres kot bolezen sama. Tako niso v ospredju bolnikove potrebe, temveč potrebe, ki jih umetno povzroči zdravstvena ustanova.

Velikokrat je bistveno prizadet in okrnjen osebni odnos bolnik – osebje. To podaljšuje tudi zdravljenje, da o kvaliteti in celostnem zdravljenju sploh ne govorimo. Bolnik ne doživlja svoje bolezni kot možnost, ki jo sprejme, temveč kot hud življenjski neuspeh oz. polom. Pri zdravljenju moramo upoštevati psihološke zakonitosti v odnosu do bolnika. Ta mora biti subjekt zdravljenja. Šele tedaj bo celovito vključen v družino in družbo.⁴⁴

Empatičen odnos onemogoči zdravstvenemu in pastoralnemu delavcu, da v delo z bolnikom prenaša svoje miselne kategorije in osebna čustva. Tako bolnik lahko izpove svoja občutja, vprašanja, bolečine, strahove itn., ki jih sicer ne bi. Velikokrat so zaradi napačnega odnosa odgovori pri bolnikih zgolj »tehnični«; tedaj je težko razbrati smisel izrečenega.⁴⁵ Pred seboj imamo subjekt v njegovi biološki-psihološki-duhovni-socialni razsežnosti. Bolezen predstavlja porušeno harmonijo v teh razsežnostih. V pastoralni zdravja je predmet naše pozornosti dostojanstvo osebe, in to ne le pri bolniku, temveč tudi v odnosu do osebja.

Večanje števila starih oseb, kronične bolezni in pojav novih postavljajo pred zdravstvene delavce težke moralno-etične dileme. Odpirajo tudi potrebo po iskanju novih oblik pastoralnega dela. Smrt in trpljenje vnašata globoka čustvena doživetja med osebje v bolnišnici. Sposobnost kontroliranja čustev je psihološka obramba pred stresom. Kvaliteta medosebnih odnosov je temelj za humanost v ustanovi. Ti pripomorejo h kakovosti zdravljenja in počutja bolnikov, pa tudi h kakovosti zdravja osebja bolnišnice. Tako se v odgovornosti drug za drugega v zdravstvu ustvarja nova kultura.⁴⁶

3.4 Vpetost v družbo

Pastorala zdravja ne zajema le posameznika ali skupine npr. bolnika, svojce, zdravstvene delavce, prostovoljce, temveč se uveljavlja v širšem družbenem okolju. Vse družbene dogodke in probleme budno spremlja.

⁴⁴ L. Sandrin, *Psicologia della salute e della malattia*, v: *Dizionario di teologia pastorale sanitaria*, 966-996.

⁴⁵ Prim. L. Sandrin, *Come affrontare il dolore. Capire, accettare, interpretare la sofferenza*, Paoline, Milano 1995.

⁴⁶ C. Bonfioli, I. Bosi, G. M. Comoli, P. Pollina, *Reinventare l'ospedale*, San Paolo, Cinesello Balsamo 1995.

Prizadeva si, da bi bila vsa ekonomsko tehnična sredstva res v službi celotnega človeštva in zato tudi pravično razdeljena. Posebej se zavzema za nemočne, ki niso deležni solidarnosti in potrebne pomoči.⁴⁷

Naloga Cerkev je, da vse to kritično presoja. Upanje, ki ga prinaša Vstali, človeka osvobaja, da je sposoben večje humanosti v družbi in ga tako odvrča od prevelikega poveličevanja zemeljskih stvarnosti. Upanje mu daje misel na dovršenost v večnosti. To so razlogi za spoštovanje celotnega človeka in vsakega človeka. Idealen svet, o katerem pogosto sanja današnji svet, je za Cerkev izziv, da z vso močjo dela in ohranja mir in pravičnost v svetu.⁴⁸

Cerkev ima svoje pristojnosti tudi na družbenem področju. Človek išče razumne razloge za vero (ortodoksija), ti pa se v življenju pokažejo kot ortopraksija. Bog v zgodovini odrešenja in Cerkev, ki nadaljuje to delo, udejanja svojo nevidno prisotnost. Krščanstvo se kaže v družbi, kjer Kristus nadaljuje delo odrešenja za človeka in njegovo eksistenco, v vseh njenih pojavnih oblikah. V to okolje Kristus prinaša bogastvo svoje ljubezni, milosti, ki osvobaja, ki prenavlja in njegove učence dela prepričljive. To Božje, ki se spušča na ta svet, dobi v Jezusu razsežnost ljubezni (karitas), občestva v sobivanju in pravičnosti, in se v razodevanju in veri Cerkev uresniči. Vse naše bivanje in življenje je vključeno v službo odrešenja in z oznanjevanjem kristjanov prihaja v celotni svet. Nič posvetnega, kar pripada človeku, ni zunaj ljubezni Kristusa in Cerkev. Vse mora biti v službi odrešenja. To pa se v družbenem smislu kaže tudi v praktičnem spoštovanju človekovega dostojanstva. To ni pomembno le za pastoralno delo v zdravstvu, temveč za celotno življenje in delo Cerkev.⁴⁹

Veliko problemov v odnosu Cerkev – družba se pokaže ob vrednotenju in sprejemanju določenih sodb glede življenja nasploh. Jezusov nauk ima v tem pogledu izredno širino, usmiljenje in odpuščanje sta v njegovem oznanjevanju močno navzoča. Izgubljenemu sinu oče ponuja roko sprave in prijateljstva. Kristjani imamo nalogo, da gradimo »podo-be« in »znamenja«, v katerih se prepoznavna Božje usmiljenje, ki je predokus eshatološkega upanja.

Pastorala zdravja ima pomembno poslanstvo v tem, da prinaša v svet bolezni in trpljenja usmiljenje. Zato je pomembna kvalitetna skrb, socialna pravičnost in pozornost do revnih.⁵⁰

⁴⁷ Prim. L. Thielmann, *Malatia, guarigione e salute. Dimensione economiche, legislative e sociali*, v: *Concilium* 5 (1998), 51-58.

⁴⁸ Prim. B. Forte, *La Chiesa della Trinità. Saggio sul mistero della Chiesa, comunione e missione*, San Paolo, Cinisello Balsamo 1995, 355.

⁴⁹ Prim. M. Cozzoli, *Chiesa, Vangelo e società Natura e metodo della dottrina sociale della Chiesa*, San Paolo, Cinisello Balsamo 1995, 61-80.

⁵⁰ Prim. J. Beal, *Ospedali cattolici. In che misura saranno cattolici?*, v: *Concilium* 5 (1994), 127-129.

II. vatikanski koncil v pastoralni konstituciji o Cerkvu v sedanjem svetu pravi: »Tako človeški rod prehaja od bolj statičnega pojmovanja reda stvarnosti na bolj dinamično in razvojno pojmovanje. Posledica tega je nastajanje nove, silne zapletenosti vprašanj, ki vpije po novih analizah in sintezi.«⁵¹ Jezusovo Besedo je treba »na novo prevajati« ob novih spoznanjih, novih pogojih in načinih, ki so vpeljani ali se vpeljujejo v praktično teologijo za služenje odrešenju celostnega človeka. Božji Duh nenehno prenavlja obličje zemlje in človeška srca (prim. Jn 14,26). Kristjani, ki naj bi bili živi kamni na telesu Kristusa – Cerkvu, morajo »stalne spremembe znamenj časov« vnašati v življenje Cerkvu. »Zato opašite ledja svojega razuma, trezni bodite, popolnoma naslonite upanje na milost, ki vam je prinesena v razodetju Jezusa Kristusa« (1 Pt 1,13). Peter nas spodbuja k naporu za lastno spreobrnjenje, ki odkriva vedno »novo«.

Besede odrešenja so vedno nove in vprašanje zdravja in odrešenja tako postavljajo v nove izrazne oblike v naših naporih skrbi za bolnike. Tako postaja naša pastoralna dejavnost »znamenje upanja« za kaotični nered, ki ga vnaša bolezen. Ko postajamo boljši kristjani, se v naših skupnostih krepi duh služenja. Zato je potrebno stalno spreobračanje tako posameznika kot tudi skupnosti v njeni strukturi. Podoba Božjega usmiljenja je prepoznavni znak katoliškega duha, ki vlada v določeni strukturi zdravstva.

Evangelizacija v pastoralni zdravju je v službi odrešenja. V njej mora imeti prostor odprt dialog, ki spoštuje različnost profesionalnih dolžnosti.⁵²

Ob prizadevanju za osebno in družbeno zdravje se nam teološko gledano odpira prisotnost Božjega Duha, ki v različnih oblikah pastoralne skrbi postaja vseobsegajoča.

4. Sklep

V krščanski skupnosti postane bolečina ob solidarnosti in sotrpjenju mesto Božje prisotnosti, in to tudi ob odsotnosti zdravja. Zdravje kot »biti v sebi« je v odnosu do Boga in do drugih pomembno v smislu kurative, preventive in promocije. Vedno je v razpetosti med »že« in »še ne« in se pri človeku odraža kot nenehno hrepenenje po polnosti odrešenja, ki se bo uresničilo v večnem življenju. V tej novi »zdravilni zavezi« ima Kristus v moči Duha svoje posebno mesto. Njegovo odrešilno delovanje ima moč spreminjanja in spreobrnitve pri posamezniku in v skupnosti.

⁵¹ CS 5.

⁵² Prim. Papeški svet za laike, *la dignità dell'anziano e la sua missione nella Chiesa e nel mondo*, Paoline, Milano 1998, 28-29.

To se posebej lepo pokaže v celotni pastoralni dejavnosti in še prav posebej v zakramentalnem življenju. Božja ljubezen kliče človeka po posnemanju, tudi v boleznih in trpljenju, kar odpira pri posamezniku in v skupnosti nov, zrejši pogled. Pastoralna zdravja ne uspe trpljenja odstraniti, pomaga pa, da trpeči v njem odkrije svoj smisel in ga napravi »odrešenjskega«.⁵³ V različnosti služb in dejanj v pastoralnem smislu tako postaja popolna. Tako tudi bolnik postaja aktivni in odgovorni subjekt služenja evangelizaciji in poslanstvu odrešenja.

Pomembne pastoralne drže pri tem so: širok pogled na življenje ob molitvi in kontemplaciji, pričevanje z vero v Božjo prisotnost v svetu in med nami ter liturgična drža – slavljenje v subjektivni izkušnji zdravja kot Božjega daru.

Cerkev – skupnost, ki zdravi oziroma ozdravlja in rešuje, je teološko izzivalen naslov. Pravilno bi se morda glasil: Cerkev – skupnost, ki odrešuje. Prispevek naj bi pomagal k zblizanju zdravja in odrešenja v pastoralni teologiji in tudi odprl novo zanimanje za poglobitev te teme v celotni teologiji.

⁵³ Janez Pavel II., apostolsko pismo *Salvifici doloris*, Družina, Ljubljana 1984.